

kedves hazámiai a bornák szüzességéről perorálnak. A haladás nemtője világosítsa föl elméjüket minél előbb.

Alkalmilag, ha rá érek, veszed következő levelemet; addig is tarts meg nagyrabecsült barátságodban.

IV.

Kedves barátom! Azt mondtad, midőn a mult nyáron a szőlőben egyről-másról beszélgetünk: hogy könnyű a rajnai és francia bortermelőnek a sorsa, miután annak nemcsak jó áron lehet rendesen értékesíteni borát, hanem a vevő, a borkereskedő nem is kívánja ott a termelőtől, hogy ő iskolázza a bort, és mégis megveszi jó áron, vagy még mint szőlőt és mustot, vagy pedig már az első évben rendesen az első és második lefejtés után; mely utóbbi gyakorlat különösen a rajnai vidékeken szokásos.

És ebben tökéletesen igazad van. Nálunk bizony a szegény termelőnek a sorsa hasonlíthatatlanul nehezebb. A helyzetet azonban, a melyben élünk, rögtön megváltoztatni hatalmunkban nem állván, vennünk kell azt úgy, a mint van, s tenni ahhoz képest, a mennyit lehet. Ha akarja a magyar termelő, hogy boráért jobb árakat kaphasson, bizony neki kell ma még a pinczekezeléssel is foglalkozni. Ez fejletlen állapotaink természetes következtése. Ezen állapot majd akkor leszen másképp, ha boraink, jobb kezelés által, külföldön is divatba jönnek, és ha majd idehaza is megszűntünk a külföldi borokat, már csak azért is, mert külföldiek, saját termésünk fölé helyezni. Addig vagyunk és leszünk termelők, kezelők és kereskedők is egy személyben. S a ki mindez lenni nem akar vagy restel, annak természetesen meg kell elégedni azon alacsony árak-

kal, melyeket idehaza vagy a fogyasztótól, vagy pedig a kereskedőtől kaphat.

E hátrányos állapotnak érzete indított engemet, tisztelt barátom, arra, hogy már évek előtt léptem föl egy tervvel, melynek célja volt jobb hegyeink jobb termelőit szövetkezésre birni a végett, hogy mint „Magyar bortermelők egyesülete“ egyesült erővel kezeljük a főváros közelében jelesebb anyagu borainkat, s egyesült erővel törekedjünk azokat a külföldön érvényre és kelendősségre emelni.

E törekvésem akkor, fájdalom, a termelők részéről kellő támogatásra nem talált; a hírlapok közt pedig találkozott olyan is, mely, hihetőleg néhány zugborkereskedő érdekében, azt egyenesen mint gyakorlatiatlan törekvést meg is támadta. Ezen megtámadással persze, hogy nem sokat gondoltam volna, ha másrészt termelőink csatlakozása kellőleg támogat. Azonban ez elmaradt; azaz hogy nem jött megfelelő mértékben; és így az akkor szándékolt alkotás, mely ha akkor létrejön, ma már terebélyes vállalattá nőtte volna ki magát, még mindig a jámbor ohajtások lapján áll.

Tapasztalván termelőink e közönbösségét, feltettem magamban, hogy saját gyarló erőmből próbálkozzom meg borkezelésünk és kivitelünk ügyével. A tapasztalt részvétlenség tehát szintén egyike lón azon indokoknak, melyek engemet a kistétényi munkálkodásra birtak. Célom folyvást Anglia volt; és hogy miképen jutottam én itten eredményhez, azt majd későbbi leveleim folyamából meg fogod, tisztelt barátom, érteni.

A magyar borkiviteli társulat eszméjét, több ügybaráttal szövetkezve, két év előtt ismét szőnyegre hoz-